

TRANSLATION//WERGER

LI TIRKIYEYÊ BAVÊ ZAL Û ASTA SERKEFTINÊ*

Norman M. BRADBURN**

(Wergera ji Îngîlîzî: Ahmet KAN***)

Article Type: Translation Article // Gotara Wergerî**Received // Hatîn:** 22.04.2022**Accepted // Pejirandin:** 27.04.2022**Published // Weşandin:** 30.04.2022**Pages // Rûpel:** 144-150This work is licensed under the Creative Commons Attribution International License (CC BY 4.0). <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>**Citation/Atîf:** M. Bradburn, Norman (2022). Li Tirkîyeyê Bavê Zal û Asta Serkeftinê, Translated by Ahmet Kan, *Kurdiname*, no. 6, p.144-150**Kurte**

Vê lêkolînê daneyên navçandî pêşkêşî dike da ku piştgirî bide hîpoteza ku serdestiya bav di mêran da bi hewcedariya kêr serkeftinê (n Ach) ra têkildar e. Delîlên vê hîpotezê (a) bi ceribandina komên rêveberên ciwanên Amerîkî û Tirk û (b) bi berhevkirina n jimareyên tirkên ên ku di asta ku bavên wan serdest bûn da ji hev cuda bûn, hatin bidestxistin. Rêvebîrên piçûkên Amerîkî, li gorî Tirkên, bi rêjeyek girîng a serkeftinê (n Ach)ê pir zêde bûn. Di 3 nimûneyên serbixwe da, Tirkên ku ji hêla bavên xwe ve kêmtir serdest bûn, li gorî temenê piçûk dema ku bavên wan miribûn an dema ku ew yekem car ji bavê xwe cuda jiyabûn, ji zîlamên ku bêtir ji hêla bavên xwe ve serdestî dîtibûn, serkeftina wan pir zêde bû. Lêbelê, têkiliyek wusa nehat dîtin, dema ku serdestî bi raporên Ss-ê yên ku di jiyana wan de xwedî bandorek herî mezin bû hate pîvandin.

Abstract

This study presents cross-cultural data to support the hypothesis that father dominance is associated with low need Achievement (n Ach) in men. Evidence for the hypothesis was obtained (a) by testing groups of American and Turkish junior executives and (b) by comparing n Ach scores of Turks who differ in the degree to which they were dominated by their fathers. The American junior executives, as compared with the Turks, were found to have significantly higher n Ach scores. In 3 independent samples, Turks who were less dominated by their fathers, as measured by Ss' age when their fathers died or when they first lived apart from their fathers, had significantly higher n Ach scores than did men who were more dominated by their fathers. Such a relationship was not found, however, when dominance was measured by Ss' reports of who had had the greatest influence in their lives.

Lêkolînê ku li ser têkiliya ezmûnên fêrbûna zû bi pêşkeftina hewcedariya serkeftinê ra (n Ach) vekolîn dîkin, bi piranî, daneyên ku ji malbatên bi giranî yên çîna navînên Amerîkî hatine wergirtin bikar anîne. Winterbottom (1958) ji bo pêşvebirina hewcedariyek xurt a serketinê girîngiya perwerdehiya destpêkê ya serbixwe û serweriyê nîşan da. Rosen û D'Andrade (1959) dîtin ku hem dê û bavên kurên bi serkeftina hewcedariya wan a zêde asteke bilindtir a hêviyê ji bo kurên xwe hene û ji dê û bavên kurên bi destkeftiyên hewcedariya wan kêr bandorek erênî li ser tevgera têkildar a bi destketinê zêdetir nîşan didin. Di heman demê

* Ev gotar bi îngîlîzî bi van agahîyan hatiye weşandin: *Journal of Abnormal and Social Psychology, N Achievement And Father Dominance In Turkey*, 1963, Vol. 67, No. 5, 464-468. Ev lêkolîn, ji teza doktorayê ya Bradburnî (1960) ye. Lêkolîna vê projeyê ji hêla Weqfa Ford ve hat piştgirîkirin.

** Nivîskar dixwaze spasîya xwe ji David C. McClelland ra bike ji bo alîkarî û teşwîqkirina wî di amadekirina vê gotarê de.

***Xwendekarê doktorayê li Zanîngeha Dicleyê, ahmedkani21@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-4968-3581>

da wan, cûdahiyek girîng di navbera tevgera bav û ya dayikan da li ser pîvanek "otorîterîzmê" dît ku tê da jimara rêwerzên taybetî, gazîkirin û asta serdestiya ku li hember kurek tê destnîşan kirin. Zarokên ku bi destkeftiyên hewcedar ên zêde xwedî dayikên otorîter bûn, lê bavên ku meyla xwe li derveyê wêneyê digirtin, dema ku kurên ku bi hewcedariya wan kêr bûn, bavên wan otorîter bûn û meyldar bûn ku destwerdana hewlên kurên xwe yê ji bo bidestxistina serkeftinê bikin.

Van lêkolînan destnîşan dikin ku şewazek taybetî ya têkiliyên malbatî meyl dike ku pêşkeftina hewcedariyek mezina a serketinê pêş bixe. Ji ber ku van lêkolînan li ser malbatên çîna navîn ên Amerîkî bûn, pirs bi xwezayî derdikeve holê ka gelo vedîtînan wan dikarin li ser çarçoveyek çandî ya din werin gelemperî kirin. Delîlên dawî yê ku McClelland (1961) ji hevpeyvînên bi dayikan ra li Brezîlya, Japonya û Almanyayê bi dest xistine, bi giranî vedîtînan Rosen û D'Andrade piştgirî dikin ku li gorî dê û bavên kurên ku bi hewcedariya wan kêr in, dayikên kurên bi destkeftiyên hewcedar ên zêde. germahiyek mezintir nîşan didin û ji bo kurên xwe hêviyên bilindtir hene, bavên van xortan li ser kurên xwe kêmtir serdestiyê nîşan didin. Lêkolîna ku li vir hatî ragihandin, bandora serdestiya bav li ser pêşkeftina gihîştina hewcedariyê di çandek din da, ango ya Tirkiyê, dike.

Li gorî giraniya kevneşopî ya îslamî ya li ser serdestiya mêr, figurê navendî di malbata tirk da bi eşkere bav e. Hevpeyvînên bi mêrên tirk ra wêneyê bavê xwe wek kesayetek otorîter ku bêyî ku bi endamên din ên malbatê ra bişewire hemû biryarên derbarê malbatê da digirt. Hema hema li seranserê cîhanê, tirkên ku bi wan ra hevpeyvîn hatiye kirin, bavên xwe wek hişk, qedexekar, dûr, serdest û otokratîk binav dikin. Kêr ji wan bi bav û kalên xwe ra û yê ku bi bihaneya bêhnvedaneke vekirî ev yek kiribûn nîqaş kiribûn. Çend zilaman ragihandin ku piştî ku bi bavên xwe ra nîqaş kirin, zêdetirî 10 salan bi wan ra neaxivîn.

Daneyên ji hevpeyvînan her weha destnîşan kirin ku serdestiya bav ji heyama normal a mezinbûnê dirêjtir bû û bi rastî, di tevahiya jiyana bavê da berdewam kir. Zilamek ragihand ku piştî ku ew zewicî bû û malbata xwe hebû jî wî newêribû cixareyê bikişîne, heta bi lingên xweavêtina ser hev li ber bavê xwe rûne an jî bi her awayî dijberiya wî bike. Zilamekî din, dema jê pirsîn gelo tu carî bi bavê xwe ra nakokî çênebûne, got ku wî qet li ser ti mijarekê bi bavê xwe ra negotiye, ji ber ku bavê wî di piçûkiya wî da miriye. Piştî derket holê ku ew 19 salî bûye, dema bavê wî miriye.

Wê gavê pir zelal xuya dike ku li gorî malbata Amerîkî (wek mînak, Miller & Swanson, 1958) bav di malbata tirk da kesayetek pir otorîter û serdesttir e. Li ser bingeha vedîtînan Rosen û D'Andrade (1959), em ê pêşbînî bikin ku mêrên Amerîkî, li gorî mêrên Tirk, dê bi navînî, xwedan astek girîng a pêdiviyê be. Ji bo ceribandina hîpotezek weha bi hişkî pêdivî bi ceribandina nimûneyên nûnerê zilamên Amerîkî û Tirk heye. Digel ku daneyên li ser nimûneyek weha di van demên dawî da li Dewletên Yekbûyî peyda bûne (Veroff, Atkinson, Feld, & Gurin, 1960), nebûna îmkanên lêkolînê yê tîra xwe lêkolînek weha li Tirkiyê ne gengaz kir. Lêbelê, daneyên ku li jêr hatine ragihandin, ji bo hîpotezê, li ser nimûneyên pir bisînorkirî, hin delîlan pêşkêş dikin.

Hîpoteza duyemîn a ku ji aliyê vedîtînan Rosen û D'Andrade ve tê pêşniyarkirin ev e ku li Tirkiyeyê ew kurên ku ji ber hin sedeman ji bandora bavên xwe xilas bûne, ji kurên ku di bin bandora bavên xwe da mane, serkeftitir in. Ji ber vê yekê em li bendê ne ku ew kurên ku çûne dibistanê, bavên wan di ciwaniya xwe da mirine, an ku bi regekî din di temenê biçûk da ji

bavê xwe veqetiyane, dê ji yên ku di malek ku di bin serweriya bavê xwe yê serdest, otoriter da mane, serkeftîtir bin. Bi daneyên ku li jêr hatine pêşkêş kirin, ev hîpotez li ser sê nimûneyên serbixwe hate ceribandin.

RÊBAZ

Bikerên Beşdar

Delîlên têkildarî hîpoteza yekem bi ceribandina komên rêveberên ciwan ên Tirk û Amerîkî yên ku beşdarî qursa rêveberiya navîn a li dibistanek rêveberiya karsaziyê bûne hate bidestxistin. Koma tirk ji 49 rêveberên ciwan ên ji hemû deverên Tirkîyê pêk dihat ku di payizên 1958 û bihara 1959 da beşdarî bernameya rêveberiya navîn a Enstîtuya Rêveberiya Karsaziyê ya Zanîngeha Stenbolê bûn. Koma Amerîkî ji 46 rêveberên ciwan pêk dihat ku di havîna 1957an da beşdarî bernameya rêveberiya navîn a Dibistana Karsaziya Harvardê bûn. Bernameya Stenbolê li gorî ya Harvardê hat çêkirin û bi hevkarîya endamên fakulteya Harvardê hat saz kirin. Li her du dibistanan, xwendekarên di bernameyê da ji hêla kardêrên xwe ve hatine hîlbijartin û şandin, ku hemî lêçûnên wan yên li dibistanê dane. Her du kom di temen û paşxaneyê perwerdehiyê da li hev hatin.

Hîpoteza duyemîn bi sê komên cuda yên mêrên tirk ra hat ceribandin. Di koma yekê da 47 mamosteyên ku li Enstîtuya Gazî ya li Enqereyê ku zanîngeheke bilind a mamostetîyê ye, di bernameya pedagojîyê da dixwendin, bûn. Ev bername ji bo ku mamosteyên xwedî ezmûn karekî pêşkeftîtir bide û ji wan ra gelek pozîsyonan di rêveberiya dibistanê da amade bike hate çêkirin. Koma duyemîn ji 47 xwendekarên mezûn ên di kursa rêveberiya karsaziyê da li Enstîtuya Rêveberiya Karsaziyê ya Zanîngeha Stenbolê pêk dihat. Koma dawî ji 24 rêveberên payebilind ên firmayên taybet ên li herêma Stenbolê pêk dihat.

Pîvana Serkeftinê

Bo hemî bikeran, ji şeş wêneyan guhertoyek Testa Têgihîştina (Apperception) Tematîk a ku ji hêla McClelland (1961) ve ji bo karanîna bi komên pîşeyî ra hatî pêşve xistin, hate dayîn. Pirtûka azmûnê ji şeş wêneyan pêk dihat ku bi kaxizên vala veqetandî, her pelek pirsên standard ên ji bo çîrokên TATê vedihewîne. Wêneyên ku hatine bikar anîn Jimar 5, 28, 83, 9, 24, 53 - bi wê rêzê - wekî ku di Atkinson (1958, Pêvek III) da hatî vegotin. Bikeran 15-20 saniye li her wêneyekî mêze kirin û piştê li ser rûpela jêrîn kurteçîrokek ji bo bersiva pirsan nivîsandin. Ji bo her çîrokek pênc deqe destûr hat dayîn, bi tevahî 30 hûrdem ji bo tevahiya testê. Hemî ceribandin di danîşînên komê da hate kirin, ji bilî ku rêveberên payebilind bi kesane hatine ceribandin. Di her rewşê da îmtîhan ji aliyê nivîskar ve bi alîkariya wergêrekî tirkî hatiye kirin.

Hemû çîrok bi tirkî hatine nivîsandin û piştê ji aliyê wergêrên pisporekî tirk ve hatine wergerandin bo îngilîzî. Çîrok ji bo serkeftinê li gorî prosedûra ku ji hêla McClelland, Atkinson, Clark, û Lowell (1953) ve hatî destnîşan kirin, hatine tomar kirin. Her çîrok ji hêla nivîskarê ku xwedan ezmûnek girîng a dengdanê bû û pêbaweriya wî li ser nimûneyên berê li ser 0,90ê hatî destnîşan kirin, hate xelat kirin.

Ji wergêran ra hat talîmat kirin ku wergeran bi qasî ku pêkan e bi wate bikin û çîrokan neguherînin da ku ji hêla stîlistîkî ve bêtir werin pejirandin. Nimûneyek ji 60 çîrokan ji aliyê du wergêrên cuda ve hatiye wergerandin. Têkiliya rêza rêzê ya di navbera xalên serkeftinê li ser her du wergeran da 0,98 bû.

TABLO 1
CUDAHIYA NÎŞANÊN SERKEFTINÊ DI NAVBERA RÊVEBERÊN CIWAN ÊN AMERİKÎ
Û RÊVEBERÊN CIWAN ÊN TIRK DA

Nimûne	Serekeftin	Têkçûn
Rêveberên ciwan ên Amerîkî	33	13
Rêveberên ciwan ên tirk	11	31

Pîvanên Serdestiya Bavê

Asta serdestiya bavê bi du awayan hate nirxandin. Pêşî, ji beşdarên bi hêsanî hate pirsîn, "Kî di jiyana we da kesê herî bibandor bûye?" Bersiv wekî jimareya bav an bav (mamê an mezin), birayê figurê dê an dayikê (met/apût an xwişka mezin), an kesên ne ji malbatê (mamoste, heval, hwd.) hatine kod kirin. Ji bo pîvana duyemîn, ji beşdarên hat pirsîn ku ew yekem car di kîjan temenî da ji dêûbavên xwe cuda dijîn, li ser wê texmînê ku kurek zûtirîn ji bavê xwe dûtir dijîn dê şansê bav kêmtir be ku li ser wê serdestiyê bike. Her weha agahdarî hate bidestxistin ka dêûbavên zarokan ji hev veqetiyane û ew bi diya xwe ra jiyaye, û gelo bavê wan sax e û heke na, dîroka mirina wê heye an na.

Encamên derketî

Hîpotez 1

Li ser bingehê cudahiya rola giştî ya bav di malbatên tirk û amerîkî da, me pêşbînî kir ku rêvebirên karsaziya Amerîkî, bi navînî, ji hevtayên xwe yê tirk zêdetir serkeftî bin. Wekî ku di tabloya 1ê da tê xuyang kirin, rêjeya navînî ya serkeftina rêveberên ciwan ên Amerîkî yê ku beşdarî bernameya rêveberiya navîn li Dibistana Karsaziyê ya Harvardê dibin 11 bû li gorî serkeftina navîn a 6,5 ji bo rêveberên piçûk ên ku beşdarî bernameyek bi heman rengî li Zanîngeha Stenbolê dibin. Cûdahiya di navbera van her du navînan da ji hêla îstatîstîkî ve girîng e ($x^2 = 16.44$, $p < .001$) û bi hêz pêşbîniya me piştgirî dike. Lêbelê ji ber kêmasiyên nimûneyên me, ne mimkûn e ku em van dîtinan li derveyî komên me yê heya giştî bikin, û divê em têr bidinzanîn ku ev dane bi hîpoteza cudahiya navînî ya di navbera mênên Tirk û Amerîkî de ne.

Hîpotez 2

Tevî ku bavê Tirk bi giştî ji bavê Amerîkî kesayetek pir otorîtertir e jî, dixuye ku dê di nav malbatên Tirk da di asta otorîterîzma bavê da cûdahiyek berbiçav hebe. Ji ber vê yekê me hîpotez kir ku di nav komên tirkan da ew kurên ku ji hêla bavên xwe ve kêmtir serdest bûn, dê bi gelemperî serkeftîtir ji yê ku bêtir ji hêla bavên xwe ve tene serdest kirin hebe.

Tablo 2 berawirdkirina pûanên serkeftinê ji bo Tirkên serdest ên bilind û nizm ên Tirk di nimûneya rêveberên ciwan da pêşkêş dike, li gorî bersivên li ser pirsê, "Di jiyana we da kesê herî bibandor kî bûye?" Serkeftina komên bilind û nizm bi berhevkirina hemî pûanên serkeftinê ji bo nimûneyên tirkî û şikandina navgîniya hevpar a 6.5 hatin bidestxistin. Wekî ku di Tablo 2 da tê dîtin, pêşbîniya me pêk nehat, her çend meylek sivik hebû ku zilamên bi serkeftina bilind

diya xwe an figurên din (bi taybetî mamoste) wekî herî bi bandor di jiyana xwe da binav bikin. Lêbelê ev meyl ji hêla îstatîstîkî ve ne girîng bû ($X^2 = .78$, $df = 2$).

Awayê duyemîn ji bo ceribandina hîpotezê ev e ku meriv serkeftîr pûanên wan zilamên ku di temenek piçûk da ji bavên xwe veqetiyane were hesibandin. Xwendekarên Enstîtuya Gaziyê "ceribandineke xwezayî" ya hema hema bêkêmasî temsîl dikin, ji ber ku bi qasî nivê wan ji 14 saliya xwe ve ji dê û bavê xwe cuda dijîn, piraniya wan di Enstîtuyên Gundan da ne. Enstîtuyên Gundan ji aliyê dewleta Tirk ve wek dibistanên mamostetiyê hatin avakirin ku derçûyên wan derçûn û li gundan ders bidin.

TABLO 2

TÊKILIYA SERKEFTINÊ BI BERSIVÊN PIRSA "KESÊ HERÎ BANDORÎ" RA

Bav an Rengê bav	26	29
Dê an Rengê dê	11	9
Kesên din, wek nimûne, mamoste, heval û hwd.	18	14

Zarok di 14 saliya xwe da dikevin enstîtuyên gund û çend salan li wir dimînin. Ji danasînen Enstîtuya Gundan (Makal, 1954) diyar dibe ku jiyan li wirê ji bandora malbatê ya zordar a ku me pêşbînî kiriye dê pêşveçûna motîvasyona serketinê bifetisîne, azad e. Ji ber vê yekê me pêşbînî kir ku xwendekarên Enstîtuya Gazî yên ku çûne Enstîtuya Gund an jî ji ber sedemek din di 14 saliya xwe da ji dê û bavê xwe cuda jiyane, dê ji yên ku bi dê û bavê xwe ra zêdetir ji temenê xwe yê piştê 14 saliya derbas kirine, serkeftîr bin.

Wekî ku di Tabloya 3 da tê dîtin, ev hîpotez hate pejirandin. Bi dabeşkirina serkeftin pûanên xwendekarên perwerdehiyê li ser du koman li ser navîn, em dibînin ku rêjeya zêde ya wan kesên ku di 14 saliya xwe da ew û dê û bavê xwe ji hev dûr dijiyan, ji yên ku piştî 14 saliya xwe bi dê û bavê xwe ra jiyana xwe domandine, zêdetir derdikeve. ($X^2 = 3,59$, $p < .03$, testa yek dûvikê).

Hîpotez dikare bi daneyên koma xwendekarên karsaziyê jî were ceribandin, her çend ne bi heman rengî be ji ber ku hindik ji wan di 14 saliya xwe da ji dêûbavên xwe cuda dijîn. Ji ber ku serdestiya bavê tirk heta mezinbûna kurê wî jî berdewam dike, em dikarin li bendê bin ku di navbera serkeftin û veqetîna ji bavê da tîkiliyek erênî peyda bikin, her çend ev veqetîn heya ku kur 14 saliya xwe nebûbe jî. Ew zilamên ku bavên xwe wenda kirine an jî di 18 saliya xwe da ji wan cuda jiyane, komeke tîra xwe mezin e ku hîpoteza me biceribîne. Dîsa, di tabloya 3yê da, em dibînin ku rêjeyek mezintir ji wan zilamên ku bavên xwe wenda kirine an ku di 18 saliya xwe da ji wan cuda jiyaye, zêdetir serketîne ji yên ku piştî 18 saliya xwe bi dê û bavê xwe ra dijîn ($x^2 = 4,98$, $\chi^2 < .025$, testa yek dûvik).

Di dawiyê da, em dikarin vê hîpotezê bi koma rêveberê payebilind ra kontrol bikin. Di vê rewşê da dîsa zilam li ser esasê ku ji dê û bavê xwe cuda jiyane yan ne di 18 saliya xwe da bavê xwe wenda kirine bûne du kom. Berawirdkirina xalên serkeftinê ji bo her du koman dîsa hîpotez piştrast kir, her çend ne bi qasî du komên berê be jî ($x^2 = 1.69$, $p < .10$, testa yek dûvik).

TABLO 3
TÊKILIYA ZÛ VEQETÎNA JI BAVÊ Û SERKEFTINÊ

Nimûne	Serkeftina zêde	Serkeftina kêma
Berî 14 salî veqetîna ji malê(X)	16	8
Piştî 14 salî mana li malê	8	15
Berî 18 salî veqetîn (Kar û xw)	10	3
Piştî 18 salî man	12	22
Berî 18 salî veqetîn (rêvebir)	6	2
Piştî 18 man (rêvebir)	6	10

Li ser bingeha van sê ceribandînên serbixwe yên hîpoteza me, em ê encamê bidin ku, bi kêmanî bi pîvanek objektîf ve, derxistina laşî ya ji bandora bav ji pêşveçûna serkeftina bilind ra dibe alîkar, her çendî bi dîtina hin beşdarên hîn jî dikarin bavê xwe wekî kesê herî bi bandor di jîyana xwe da bibinin.

NÎQAŞ

Daneyên ku di vê gotarê da hatine ragihandin piştgiriyeke pirçandî dide vedîtîna Rosen û D'Andrade (1959) ku bavên kurên bi serkeftina kêma di otorîterîzm û serdestiyê da ne. Vedîtîna weha destnîşanê dikin ku cûdahiyên çandî yên berbiçav di avakirina tevgera rola dêûbav da dibe ku bandorek xurt li ser pêşveçûna motîvên civakî hebe. Cûdahiyên berferê di asta navînî ya hin motîvên wek serkeftinê wê hingê dibe ku encamên kûr ji bo pêvajoyên civakî yên mezî hebin, mîna ku McClelland (1961) vê dawiyê di derbarê serkeftinê û pêşkeftina aborî da destnîşan kiriye. Lêbelê, divê meriv di derxistina encamên hêsan da li ser bandora zû veqetîna kurikê ji bavê xwe li ser pêşkeftina serkeftinê hişyar be. Veroff, Atkinson, Feld, û Gurin (1960) destnîşan kirin ku li Dewletên Yekbûyî mîrên ku ji malbatên ku tê da yek an her du dêûbav mirine an dêûbav hev berdane an jî ji hev cuda bûne tene nederkeftîne; ango kesê bersivdar 16 salî bû ku dida zanîn ku ew ji malên saxlem hatine ji wan ên mal parçebûyî serkeftîtir in. Ravekirina vê nakokiyê eşkere ya di encaman da xuya dike ku di reftarên rola cuda ya bav û kalan da li Tirkiye û Dewletên Yekbûyî ye. Li Dewletên Yekbûyî, ku dibe ku bav rolek teşwîqkartinê bilîze, standardên bilind ji kurikê ra di teşwîqkirina wî da bi dest bixe, ji destdana bavê wateya rakirina modelek mîranî ya erênî ji bo serketinê. Li aliyê din, li Tirkiyeyê, ku bav figurekê pir serdest e, windakirina bavê xwe revînekê ji bandorên rawestandî yên ku bi serkeftinê ve girêdayî ne, nîşanê dide û kurê dihele ku bersivê bide her hêzên erênî yên dibe ku wî ji bo tevgera têkildar bi destkeftiyên xelat bike. Ji ber vê yekê heman koma rewşên objektîf li gorî çarçoweya çandî dibe ku bibe sedema encamên cuda.

Girîng e ku were destnîşan kirin ku rakirina bandorên bi vî rengî yên astengdar ên wekî serdestiya bavê bixweber nebe sedema pêşkeftina serkeftinê. Di heman demê da divê hin hêzên erênî yên wekî danîna standardên bilind ên jêhatîbûnê û nîşandana germahiya hestiyarî ji hêla her du dêûbavan ve jî hebin da ku pêşkeftina serkeftinê di kurê da were pêşve xistin. Her çend di vê lêkolînê da bal were kişandin ser girîngiya rola bavê, lê divê were destnîşan kirin ku ji bo tîgihîştina tam a geşepêdana motîvan bandora cihêreng a tevgera her du dêûbavan li hember zarokê girîng e.

Çavkanî

ATKINSON, J. W. (Ed.) *Motives in fantasy, action, and society*. Princeton, N. J.: Van Nostrand, 1958.

BRADBURN, N. M. *The managerial role in Turkey: A psychological study*. Unpublished doctoral dis-sertation, Harvard University, 1960.

McCLELLAND, D. C. *The achieving society*. Princeton, N. J.: Van Nostrand, 1961.

McCLELLAND, D. C., ATKINSON, J. W., Clark, R. A., & LOWELL, E. L. *The achievement motive*. New York: Appleton-Century-Crofts, 1953.

MAKAL, M. *A village in Anatolia*. London: Vallentine Mitchell, 1954.

MILLER, D. R., & SWANSON, G. E. *The changing American parent*. New York: Wiley, 1958.

ROSEN, B. C., & D'ANDRADE, R. The psychosocial origins of achievement motivation. *Sociometry*, 1959, 22, 185-217.

VEROFF, J., ATKINSON, J. W., FELD, S. C., & GURIN, G. The use of thematic apperception to assess motivation in a nationwide interview study. *Psychol. Monogr.*, 1960, 74(12, Whole No. 499).

WINTERBOTTOM, M. R. The relation of need for achievement to learning experiences in independence and mastery. In J. W. Atkinson (Ed.), *Motives in fantasy, action, and secret y*. Princeton, N. J.: Van Nostrand, 1958. Pp. 453—478.

(Received August 8, 1962)